

ks. Wojciech Misztal

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

**MEDIA I KOŚCIÓŁ:
ŚRODOWISKO ŻYCIA LUDZI MŁODYCH WE WSKAZANIACH
JANA PAWŁA II SFORMUŁOWANYCH W KONTEKŚCIE
POCZĄTKÓW ŚWIATOWYCH DNI MŁODZIEŻY**

Abstract **The media and the Catholic Church: the young people's living environment in the teaching of John Paul II formulated in the context of the beginning of the World Youth Days.** On 1985, for the 19th World Communications Day, the pope John Paul II promulgated the message *Social Communications for a Christian Promotion of Youth*. This pontifical document echoed the initiative of the United Nations, which has proclaimed 1985 year as the International Year of Youth. But, and perhaps it is more important, not only chronologically this document coincides with such papal initiatives for young people like the origins of the World Youth Days. As for the technological development and the growing importance of the media since 1985 it accomplished very much. We are then faced with a promising prospect which creates specific conditions for the reading of the thoughts of John Paul II when it comes to the media as part of modern civilization in conjunction with the potential proper to Christianity and the mission of support for young people.

Media i Kościół: środowisko życia ludzi młodych we wskazaniach Jana Pawła II sformułowanych w kontekście początków Światowych Dni Młodzieży. W 1985 roku w związku z XIX Światowym Dniem Środków Społecznego Przekazu papież Jan Paweł II ogłosił orędzie *Środki społecznego przekazu na rzecz chrześcijańskiej promocji ludzi młodych*. Nawiązuje ono do ogłoszenia przez ONZ roku 1985 Międzynarodowym Rokiem Młodzieży. Jednak, co być może jest ważniejsze, nie tylko chronologicznie dokument ten jest zbieżny z takimi papieskimi inicjatywami na rzecz ludzi młodych jak np. początki Światowych Dni Młodzieży. W kwestii rozwoju technologicznego i wzrostu znaczenia mediów

od 1985 roku dokonało się bardzo dużo. Mamy tym samym do czynienia z perspektywą stwarzającą interesujące przesłanki dla wczytania się w przemyslenia, jakimi Jan Paweł II dzieli się w wyżej wymienionym orędziu, gdy chodzi o media jako element nowoczesnej cywilizacji w powiązaniu z potencjałem właściwym chrześcijaństwu i zadaniem wspierania ludzi młodych.

Keywords John Paul II, youth, mass media, messages for the World Communications Day, spirituality

duchowość, Jan Paweł II, młodzież, orędzie na Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, środki społecznego przekazu

W 1985 roku papież Jan Paweł II coroczne orędzie na obchodzony w Kościele katolickim od 1967 roku Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu poświęcił wskazaniom, w jaki sposób mass media są w stanie włączyć się w to, co chrześcijaństwo ma i potrafi uczynić dla ludzi młodych. Dokument ten nosi tytuł: *Środki społecznego przekazu na rzecz chrześcijańskiej promocji ludzi młodych*. Papież uczynił tak w nawiązaniu do inicjatywy ONZ, która ogłosiła rok 1985 Międzynarodowym Rokiem Młodzieży¹. Jednak orędzie pozostaje w związku z jeszcze innym wydarzeniem, czy raczej z początkiem wieloletniej serii ważnych wydarzeń, z początkami Światowych Dni Młodzieży. Do tego wątku przyjdzie jeszcze powrócić. Od powstania i ogłoszenia orędzia na XIX Światowy Dzień Środków Społecznego przekazu minęło 30 lat. W kwestii rozwoju technologicznego i wzrostu znaczenia mediów w przeciągu tego okresu dokonało się bardzo dużo. Mamy w takim razie do czynienia z obiecującą perspektywą nie tylko chronologiczną, która stwarza swoje warunki dla wczytania się w przemyslenia, jakimi Jan Paweł II dzieli się w wyżej wymienionym dokumencie, gdy chodzi o media jako element nowoczesnej cywilizacji w powiązaniu z potencjałem właściwym chrześcijaństwu i zadaniem wspierania ludzi młodych.

1. ORĘDZIE NA XIX ŚWIATOWY DZIEŃ ŚRODKÓW SPOŁECZNEGO PRZEKAZU JAKO CZĘŚĆ PROPOZYCJI POMOCY ZE STRONY KOŚCIOŁA

Omawiane orędzie objętościowo nie jest tekstem obszernym. Są to, gdy chodzi o tekst będący podstawą dla niniejszego omówienia, 2232 wyrazy, 12883 znaki bez spacji, 15085 znaków licząc spacje, 198 wierszy, 32 akapity. Zostało ono za pomocą numeracji podzielone na 7 części, które poprzedza tytuł oraz wskazanie adresatów. Na końcu znajdują się słowa błogosławieństwa, miejsce i data podpisania i wskazanie, kto je ogłasza.

¹ Jan Paweł II, Messaggio per la XIX Giornata Mondiale delle Comunicazioni Sociali *Le comunicazioni sociali per una promozione cristiana della gioventù* (15.04.1985) [dalej: MXIXGMCS], 1; zob. też nr 5; [w:] http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/messages/communications/documents/hf_jp-ii_mes_15041985_world-communications-day.html (28.10.2011): ten właśnie tekst stanowi podstawę dla niniejszego omówienia.

Na kwestię objętości warto zwrócić uwagę przynajmniej z dwóch powodów. Pierwszy z nich związany jest z treścią: orędzie to kumulacja szeregu istotnych wątków, odniesienia do konkretnych ważnych spraw. Drugi powód to kontekst, w jakim orędzie się znajduje. Składa się ono na szeroko zakrojone, powiązane z szacunkiem dla ludzkiej wolności i inteligencji zachęcanie do refleksji i działania jako propozycji: spotkania się, informowania, przyjęcia ofiarowanej pomocy.

Konteksty nie tylko chronologiczny, ale także tematyczny i logistyczny jednoznacznie pokazują, że Orędzie na XIX Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu pozostaje w związku ze Światowymi Dniami Młodzieży. I Światowy Dzień Młodzieży miał miejsce 23 marca 1986 roku i obchodzony był pod hasłem „Zawsze gotowi odpowiedzieć każdemu, kto zapytałby was o podstawność nadziei, która jest w was” (zob. I P 3, 15; wł. „Sempre pronti a rispondere a chiunque vi domandi ragione della speranza che è in voi”)². Słowa „gotowi odpowiedzieć każdemu, kto zapytałby was o podstawność nadziei, która jest w was” Jan Paweł II umieścił w zakończeniu MXIXGMCS (nr 7). Zaznaczył przy tym, że powtarza życzenia ze swego listu do wszystkich ludzi młodych, znanego jako *Parati semper* i datowanego na 31 marca 1985 roku³. List ten został przygotowany i ogłoszony, jak jednoznacznie wskazuje jego tytuł, w związku ze wspomnianym Międzynarodowym Rokiem Młodzieży. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu w 1985 roku był obchodzony 19 maja, MXIXGMCS zaś nosi datę 15 kwietnia 1985 roku. Jak wspomniano, także ten dokument pozostaje w związku z oenietowskim Międzynarodowym Rokiem Młodzieży. Wcześniej dzięki papieżowi Janowi Pawłowi II miały miejsce spotkania ludzi młodych w Rzymie w 1984 roku, główne uroczystości 15 kwietnia oraz w 1985 roku centralne uroczystości 31 marca. Pierwsze z nich zostało zorganizowane w związku z Nadzwyczajnym Jubileuszem Odkupienia (1983–1984), drugie w powiązaniu właśnie z Międzynarodowym Rokiem Młodzieży⁴. Jak bardzo spotkania z ludźmi młodymi w 1985 roku i troska o nich zagościły w sercu papieża, pokazuje jego przemówienie wygłoszone pod koniec grudnia tego roku z okazji życzeń bożonarodzeniowych⁵. Trzeba jeszcze dodać, że na 8 grudnia 1984 roku jest datowane orędzie Jana Pawła II *Pokój i młodzi przebywają drogę razem* na XVIII Światowy Dzień Pokoju, obchodzony 1 stycznia 1985 roku⁶.

² Pierwsze papieskie orędzie ogłoszone w związku ze Światowymi Dniami Młodzieży jest datowane na 30.11.1986 i zostało skierowane w związku z drugą edycją tych dni (1987); <http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/messages/youth.index.html> (4.12.2015).

³ Zob. Jan Paweł II, Lettera apostolica ai giovani e alle giovani del mondo in occasione dell'Anno Internazionale della Gioventù *Parati semper* (31.03.1985), http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/apost_letters/1985/documents/hf_jp-ii_apl_31031985_dilecti-amici.html (10.10.2015), 16.

⁴ Zob. Jan Paweł II, Allocuzione al collegio dei cardinali, alla curia e alla prelatura romana per gli auguri natalizi (20.12.1985), 3, http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/speeches/1985/december/documents/hf_jp-ii_spe_19851220_auguri-curia.html (4.11.2015); <http://sdm.org.pl/sdm> (4.11.2015); brak autora, *Il cammino delle Giornate Mondiali della Gioventù*, http://www.vatican.va/gmg/documents/gmg_chronicle-wyd_20020325_it.html (28.11.2015).

⁵ Jan Paweł II, Allocuzione al collegio dei cardinali, alla curia e alla prelatura romana per gli auguri natalizi, 3.

⁶ Jan Paweł II, Messaggio per la celebrazione della XVIII Giornata Mondiale della Pace 1° gennaio 1985 *La pace e i giovani camminano insieme* (8.12.1984), http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/messages/peace/documents/hf_jp-ii_mes_19841208_xviii-world-day-for-peace.html (28.11.2014).

MXIXGMCS składa się na niebagatelny wysiłek i dorobek, by jak najpełniej udostępnić współczesnemu człowiekowi chrześcijaństwo, by oddać w jego ręce potencjał właściwy tej religii. Z punktu widzenia nie tylko komunikacji społecznej, ale także np. pracy wychowawczej istotnym elementem tego zaangażowania jest udostępnianie dokumentów papieskich. 27-letniemu pontyfikatowi papieża Jana Pawła II zawdzięczamy pod tym względem wiele. MXIXGMCS wpisuje się tu m.in. w serię jego 27 orędzi na coroczny Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu. Osoby czy też ich kategorie w tych dokumentach zostały ujęte m.in. jako ludzkość czy rodzina ludzka (1991); ludy czy też narody (1988; 2005); społeczeństwo (1979; 1996); opinia publiczna (1986); rodzina jako komórka społeczna (1979; 1980; 1994; 2004); kobiety (1996); dzieci (1979); ludzie młodzi (1985); ludzie w podeszłym wieku (1982)⁷. Biorąc pod uwagę tytuł MXIXGMCS, mamy do czynienia z następującymi zbieżnościami. Przymiotnik *cristiano* (pol. „chrześcijański”) występuje w tytułach w następujących powiązaniach: chrześcijańska promocja ludzi młodych (1985); chrześcijańskie kształtowanie opinii publicznej (1986); orędzie głoszone przez chrześcijaństwo (1990). Natomiast rzeczownik *promozione* (pol. „promocja; promowanie”): promocja pokoju (1983); promocja ludzi młodych (1985); promocja solidarności i braterstwa między ludźmi i narodami (1988); promocja kobiety w społeczeństwie (1996). Przesłanie MXIXGMCS na temat chrześcijańskiej promocji ludzi młodych i mediów wpisuje się więc szerokie spojrzenie na społeczność ludzką. Widoczne jest, iż postrzegana jest ona jako złożona, mająca pewne cechy czy elementy stałe i zmienne, żyjąca w wielorakim kontekście. Media stanowią część tego kontekstu, w którym ona żyje, a także istotną część jej życia. Kościół zaś ma pomagać ludzkości.

2. MASS MEDIA WIDZIANE Z PERSPEKTYWY 1985 ROKU

W 1985 roku w krajach wysokorozwiniętych nie widuje się jeszcze masowo przechodniów, zwłaszcza ludzi młodych, z przystawionym do ucha mobilnym sprzętem umożliwiającym rozmowę czy też notebooków i netbooków w salach i na korytarzach szkolnych i uniwersyteckich. Technologicznie środki społecznego przekazu widziane z perspektywy 1985 roku to prasa, książki, płyty, film, radio, „przede wszystkim telewizor”, postrzegany jako nowość magnetowid i „coraz bardziej złożony komputer” (MXIXGMCS, nr 4), a w pewnym sensie także sztuczne satelity jako wykorzystywane do przekazu informacji (MXIXGMCS, nr 2). Jeśli jest to znacznie mniej ilościowo i jakościowo niż w pierwszych dekadach XXI wieku⁸, jednak już wtedy media są postrzegane jako mające wielki potencjał. Stanowią istotny element środowiska, w którym młodzi ludzie żyją, które na nich oddziałuje. Takim kontekstem jest też chrześcijaństwo. Jan Paweł II zaznacza, iż Kościół już wcześniej – czyli gdy mass media były jeszcze mniej rozwinięte – miał świadomość ich dużego znaczenia. Jan Paweł II cytuje słowa Pawła VI z 1975 roku,

⁷ Zob. <http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/messages/communications.index.html> (14.11.2015).

⁸ Wystarczy pomyśleć o różnicach w parametrach technicznych między komputerami powstającymi w 1985 i w 2016 roku.

że środki społecznego przekazu są „zdolne rozszerzyć prawie do nieskończoności pole słuchania słowa Bożego” (MXIXGMCS, nr 1). Jan Paweł II pisze też, iż na duże, w tym pozytywne, znacznie mediów wskazywał Sobór Watykański II (1962–1965), będąc niejako pod tym względem początkiem dalszego nauczania Kościoła (MXIXGMCS, nr 2). W wielkich możliwościach, jakie dają środki społecznego przekazu, Kościół dostrzega znak stwórczego i zbawczego działania Boga (MXIXGMCS, nr 6). Teologicznie jest to maksymalnie wysoka pozytywna ocena. Należy też rozumieć: nawet najnowszy rozwój technologiczny w istocie rzeczy sytuuje się w nurcie Bożej łaski i miłości. Z analogicznym nauczaniem spotykamy się m.in. w dekrecie Soboru Watykańskiego II *Inter mirifica* z 1963 roku oraz w encyklice Piusa XII *Miranda prorsus* z 1957 roku⁹.

Pogłębiając się, jak zauważa papież, wzajemne oddziaływania między technologią i elektroniką: stąd czasy współczesne określa się mianem **epoki technotronicznej** (MXIXGMCS, nr 2). Wiele wyzwań powiązanych z rozwojem mediów pozostaje w relacji z wypracowaniem – i to w skali globalnej – nowego porządku informowania i komunikacji (MXIXGMCS, nr 2). Mamy do czynienia z zawrotnym, złożonym, nieprzewidywalnym rozwojem świata mediów. „Chodzi o rewolucję, która nie tylko zakłada zmiany w systemach i technikach związanych z komunikacją, ale pociąga za sobą cały wszechświat kulturowy, społeczny i duchowy osoby ludzkiej” (MXIXGMCS, nr 2). Na taką sytuację trzeba spojrzeć całościowo. „Nie może ona [wspomniana rewolucja] w konsekwencji odpowiadać jedynie swoim regułom wewnętrznym, ale musi wyprowadzać swe fundamentalne kryteria z prawdy posiadanej przez człowieka i dotyczącej człowieka jako stworzonego na obraz Boga” (MXIXGMCS, nr 2). W społeczeństwie przyszłości wzrastająca intensywność informacji i komunikowania się sprawi, że pomnożone zostaną sposoby łączenia się ludzi (MXIXGMCS, nr 7). Jan Paweł II pisze też z optymizmem i nadzieją, że związany z mediami „postęp technologiczny obali bariery dzielące ludzi i narody” (MXIXGMCS, nr 2).

Media mają służyć człowiekowi i dobru wspólnemu, nie są celem same w sobie (MXIXGMCS, nr 2). Przyczyniają się do zadośćuczynienia ludzkiemu prawu do informacji (MXIXGMCS, nr 2). Przekaz informacji musi odpowiadać prawdzie, np. nie może być wybiórczy. Winien być wyrazem szacunku dla sprawiedliwości i miłości miłosiernej. Szczególne miejsce przypada tu poszanowaniu wartości związanych z istotą ludzkiego bytowania, na co składa się prymat życia od poczęcia¹⁰, wymiar moralny i duchowy ludzkiego życia, pokój i sprawiedliwość (MXIXGMCS, nr 2). Przekaz informacji nie może z obojętnością pomijać tak ważnych problemów o skali społecznej jak wojna, gwałcenie praw człowieka, przemoc, ubóstwo, narkomania (MXIXGMCS, nr 2). Źle wykorzystany rosnący potencjał mediów może sprawić, że w przyszłości społeczność ludzka będzie niszczona przez konflikty i podziały, które dają się we znaki współcześnie (MXIXGMCS, nr 7).

⁹ Sobór Watykański II, Dekret o środkach społecznego przekazu *Inter mirifica* (4.12.1963), wstęp, [w:] Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje. Tekst polski, nowe tłumaczenie*, Poznań 2002, s. 87; Pius XII, Lettera enciclica *Miranda prorsus*: cinema, radio e televisione (8.12.1957), http://w2.vatican.va/content/pius-xii/en/encyclicals/documents/hf_p-xii_enc_08091957_miranda-prorsus.html (1.10.2015).

¹⁰ Z tekstu wynika, że kwestionowanie poszanowania ludzkiego życia aż do naturalnej śmierci nie przedstawia się z perspektywy 1985 r. tak jak współcześnie. Zob. np. Jan Paweł II, Lettera enciclica sul valore e l'invulnerabilità della vita umana *Evangelium vitae* (25.03.1995), http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_25031995_evangelium-vitae.html (dostęp: 11.12.2015), 65.

Mass media są w stanie wyzwolić wielki potencjał dobra (MXIXGMCS, nr 4). Przyczyniają się do postępu ludzkości (MXIXGMCS, nr 5), mogą uczynić świata bardziej sprawiedliwym, pomóc zaprowadzić i umocnić pokój i wolność (MXIXGMCS, nr 1). Wraz z rozwojem technicznym dają one nowe możliwości, gdy chodzi o burzenie barier między poszczególnymi ludźmi i całymi narodami, tak by w przyszłości społeczność ludzka stanowiła jedną rodzinę, gdzie ludzie i ludy będą w stanie ściśle ze sobą współpracować i integrować się wzajemnie (MXIXGMCS, nr 5 i 7). Sprzyjają i mają wzmacniać integrację i solidarność między ludami „w podwójnym kierunku Wschód–Zachód i Północ–Południe” (MXIXGMCS, nr 5)¹¹. Mass media to nośnik kultury i jej kształtowania (MXIXGMCS, nr 5). Muszą przyczynić się do odnowy społeczeństwa (MXIXGMCS, nr 5), czynić je lepszym, gdy jest ono zubożone o wartości ludzkie i duchowe, a tym samym zagrożone samozniszczeniem (MXIXGMCS, nr 5).

Środki społecznego przekazu mają duże znaczenie, gdy chodzi o wpływ na rozwój osoby ludzkiej: w wymiarze informowania, kształtowania, dojrzewania kulturowego, także rozrywki i wykorzystania czasu wolnego (MXIXGMCS, nr 2)¹². Są one w stanie pomóc w realizacji osobistego powołania jako człowieka i chrześcijanina, w ten sposób włączając się w kształtowanie budowniczych i protagonistów społeczeństwa w przyszłości (MXIXGMCS, nr 1).

Media mogą pomagać lub szkodzić ludziom, np. jako narzędzie mogą promować lub ograniczać wolność (MXIXGMCS, nr 3). Wolność przedstawia się jako szczególne wyzwanie związane z funkcjonowaniem mediów. Tym ostatnim potrzebna jest wystarczająca autonomia. Jan Paweł II pisze o niej jako o wartości **do zdobycia** tam, gdzie mamy do czynienia z ograniczeniami ze strony reżimów totalitarnych lub oddziaływaniem ze strony potężnych grup nacisku w związku z kulturą, ekonomią i polityką (MXIXGMCS, nr 3). Mass media muszą pokonywać bariery o charakterze ideologicznym i politycznym (MXIXGMCS, nr 5). Poważne zagrożenia, które mogą wywołać media, pojawiają się, jeśli środki przekazu zostają nagięte do logiki uwzględniającej jedynie dobro silniejszych, do realizacji błędnych celów, przeciw prawdzie, godności i wolności człowieka. Zagrożenie ma wtedy wymiar społeczny, powszechny, jednak najpierw dotyczy osób najsłabszych i bezbronnych (MXIXGMCS, nr 4).

3. LUDZKOŚĆ, W TYM LUDZIE MŁODZI: SPOJRZENIE Z PERSPEKTYWY 1985 ROKU

Zasadniczym środowiskiem, w jakim żyją ludzie młodzi, środowiskiem wpływającym na nich jest społeczność ludzka jako taka. Zarazem ludzie młodzi należą do

¹¹ MXIXGMCS sytuuje się sytuacji politycznej, gospodarczej i emigracyjnej pod wieloma względami odmiennej od współczesnej.

¹² Por. Pontificia Commissione per le Comunicazioni Sociali, Istruzione pastorale sugli strumenti della comunicazione sociale, pubblicata per disposizione del Concilio Ecumenico Vaticano II *Communio et progressio* (23.03.1971), http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/pccs/documents/rc_pc_pccs_doc_23051971_communio_it.html (10.12.2015), 100.

protagonistów tworzących to środowisko. W jaki sposób Jan Paweł II w będącym podstawą dla niniejszego omówienia orędziu postrzega ludzkość jako całość i zarazem rzeczywistość złożoną, dobrze pokazuje terminologia. Papież używa określenia „ludzkość”, pisze o niej jako o rodzinie (MXIXGMCS, nr 7). Ludzie to bracia i siostry (MXIXGMCS, adres). Ta całość składa się z jednostek, z poszczególnych osób (MXIXGMCS, nr 2; 7) jak też z grup, którymi są ludy (MXIXGMCS, nr 3; 7) i narody (MXIXGMCS, nr 7), Kościół katolicki i szerzej chrześcijanie (MXIXGMCS, nr 1; 7), ONZ (MXIXGMCS, nr 1), ludzie dobrej woli (MXIXGMCS, nr 1) czy też ludzie związani z sektorem mediów (MXIXGMCS, nr 1 i 5). Ludzkość to kobiety i mężczyźni (MXIXGMCS, adres). Papież wymienia rodziców (MXIXGMCS, nr 4, 5). Używa też określenia „matka” (MXIXGMCS, nr 4). Pisze o wychowawcach (MXIXGMCS, nr 5). Ludzkość to ludzie dorośli, jak też osoby, które dorosłymi jeszcze nie są (MXIXGMCS, adres; nr 5). Istotnym czynnikiem identyfikującym ludzi jest troska o godność osoby ludzkiej (MXIXGMCS, adres; nr 4). Na społeczność ludzką składają się też osoby najbardziej wrażliwe na niebezpieczeństwa i bezbronne (MXIXGMCS, nr 4). Ludzkość to pewna całość, która nie może się obejść bez współpracy między tworzącymi ją pojedynczymi ludźmi czy grupami (MXIXGMCS, nr 1). Co do tych ostatnich, to dana osoba może należeć do niejednej z nich.

Ludzie młodzi to osoby, „które otwierają się na doświadczenia związane z życiem”, stąd potrzeba im szczególnej pomocy (MXIXGMCS, nr 2). Z byciem człowiekiem młodym wiąże się znacząca rola wyobraźni jako wyrazu właściwej temu wiekowi kreatywności i szlachetnych dążeń (MXIXGMCS, nr 4). Cechą ludzi młodych jest potencjał nadziei: oni przy tym mają być gotowi, by każdemu wskazać jej uzasadnienie (MXIXGMCS, nr 7). Mają oni włączyć się w życie społeczne jako obywatele uformowani, świadomi własnej godności (MXIXGMCS, nr 5). Stoją przed nimi ważne zadania: realizacja właściwego poszczególnym osobom powołania ludzkiego i chrześcijańskiego (MXIXGMCS, nr 1). Realizacja powołania ludzkiego i chrześcijańskiego winna być postrzegana w kategoriach rozwoju osoby ludzkiej, jak i rozwoju społeczeństwa. Człowiek ze swej natury to istota, która ma się rozwijać (MXIXGMCS, nr 2). Według Jana Pawła II szczególnie chodzi tu właśnie o ludzi młodych. Rozwój ten i powołanie dotyczą aspektów ogólnoludzkich i życia duchowego, wiążą się z odpowiedzialnością i wolnością (MXIXGMCS, nr 1), z wypracowywaniem poczucia własnej godności (MXIXGMCS, nr 5). Od ludzi młodych zależy koniec II i początek III tysiąclecia oraz szerzej przyszłość jako taka: mają zapisać nowe karty historii (MXIXGMCS, adres; nr 7). Dzięki wspomnianemu rozwojowi ludzie młodzi mają się stać budowniczymi i protagonistami życia społecznego w przyszłości (MXIXGMCS, nr 1; 7), a społeczeństwo „jutra” ma być lepsze od współczesnego (MXIXGMCS, nr 5). Od nich w znacznej mierze zależy, czy to społeczeństwo będzie funkcjonować jako „jedna ludzka rodzina, gdzie ludzie i narody będą potrafiły żyć w najściślejszej współpracy i wzajemnie się integrując” (MXIXGMCS, nr 7). Alternatywę dla takich osiągnięć stanowią m.in. narastające podziały i konflikty (MXIXGMCS, nr 7). Ze względu na spoczywającą na nich odpowiedzialność ludzie młodzi nie mogą być bierni. Mają wywiązać się ze swej odpowiedzialności „na wszystkich polach, które na świecie są otwarte” przed nimi (MXIXGMCS, nr 7). W rozwoju ludzi młodych potrzebna jest pomoc całego świata dorosłych (MXIXGMCS, nr 5),

mogą i mają jej udzielić media, czyli ludzie w tym sektorze pracujący (MXIXGMCS, nr 1), oraz Kościół (MXIXGMCS, nr 7).

Ludzkości właściwe są pewne cechy stałe lub przynajmniej trwałe, zarazem osoba ludzka żyje zmiennym środowisku i sama też zmienia się. W przypadku przekazu informacji, a więc sektora mediów, wg oceny papieskiej z 1985 r. przemiany pod niejednym względem noszą cechy rewolucji o konsekwencjach powszechnych, bo dotyczących całego ludzkiego świata społecznego, kulturowego, duchowego. Jeśli zmiany te mają prowadzić w dobrym kierunku, to należy spełnić następujący warunek: kryterium rozwoju musi tu być w ostatecznym rozrachunku prawda o człowieku jako ukształtowanym na obraz Boga (MXIXGMCS, nr 2), a więc podstawowym jest tu związek z Bogiem.

Bytowaniu ludzkiemu właściwe jest bogactwo, złożoność, swoista głębia, na którą silnie oddziałują takie wartości jak prymat życia od samego jego początku, wymiar moralny i duchowy, pokój, sprawiedliwość (MXIXGMCS, nr 2). Istota ludzka jest bogata znajdującym się w niej samej pokaznym potencjałem dobra, które to zasoby należy wykorzystywać (MXIXGMCS, nr 4). Trzeba nawet mówić o zadaniu powiększania tego potencjału, skoro człowiek to byt dynamiczny, zmienny. W pewnym sensie stale musi on wybierać między rozwojem a degradacją życia własnego i w wymiarze społecznym. Papież wskazuje także na potrzebę odnowy życia społecznego (MXIXGMCS, nr 3), co naturalnie zakłada potrzebę odnowy życia poszczególnych ludzi. Pisząc o ludziach młodych, Jan Paweł II wskazuje, że rozwój człowieka dokonuje się w wymiarze ludzkim i moralnym oraz że potrzebna jest tu świadomość historycznych zadań związanych ze zbliżającym się trzecim tysiącleciem. Potrzeba tu wychowywania do poczucia obowiązku, uczciwości, szacunku dla bliźnich, do poczucia sprawiedliwości, przyjaźni, do pracy, formacji intelektualnej (MXIXGMCS, nr 3). Promowanie rozwoju wiąże się z zaangażowaniem na rzecz takich wartości i obszarów ludzkiego bytowania jak sprawiedliwość, pokój, wolność (MXIXGMCS, nr 1), realizacja przysługującego osobie ludzkiej prawa do dostępu do informacji, dojrzewanie związane z kulturą, rozrywka, wykorzystanie czasu wolnego (MXIXGMCS, nr 2).

Człowiek to istota, dla której prawda i odniesienia etyczne są bardzo ważne (MXIXGMCS, nr 2). Istnieje ścisły związek między prawdą i wolnością. Obie te wartości są człowiekowi dane przez Boga. Istota ludzka musi wybierać między dobrem i złem, tym, co dla niej korzystne, a tym, co szkodliwe (MXIXGMCS, nr 3). Tak prawda, jak i wolność mogą być zagrożone. Człowiek może je tracić w wyniku np. presji politycznej, ideologicznej, zakusów totalitarnych, manipulacji wykorzystujących zdobycze nauki i techniki, nieszanujących osoby ludzkiej oddziaływań społecznych (MXIXGMCS, nr 3). Z prawdą i wolnością powiązane jest też właściwie osobie ludzkiej prawo do informacji. Korzystanie z niego wiąże się ze stosowaniem się do wymogów sprawiedliwości i miłości miłosiernej (MXIXGMCS, nr 2).

Zasadniczym wymiarem ludzkiego życia – tak indywidualnie, jak i społecznie – są wymiary moralny, duchowy, życie duchowe, wyznawanie religii (MXIXGMCS, nr 2). Dokładniej Jan Paweł II wskazuje na chrześcijaństwo. Człowiek został i pozostaje ukształtowany na obraz Boga, co wiąże się z jego postępowaniem oraz konsekwencjami podjętych działań (MXIXGMCS, nr 2). Ma on kontynuować stwórcze i zbawcze dzieło Boga (MXIXGMCS, nr 5). Kościół ma nieść zbawienie wszystkim ludziom (MXIXGMCS,

nr 5). Ludzie są w Chrystusie: właśnie w Nim są oni najdroższymi siostrami i braćmi (MXIXGMCS, adres). Jan Paweł II zwraca się szczególnie do licznych ludzi młodych, którzy już spotkali Chrystusa. Jest ich miliony i łączy ich komunია duchowa (MXIXGMCS, nr 7). Papież kieruje też swe słowa do tych wszystkich ludzi młodych, „którzy, nawet jeśli w sposób noszący znamiona zamieszania, pośród niepewności, obaw i błędnych działań, pragną spotkać Chrystusa, aby nadać swemu życiu cel” (MXIXGMCS, nr 7).

Nie wszystko w życiu człowieka i świata jest dobre. Wśród ludzkich przymiotów znajduje się m.in. bezbronność i kruchość (MXIXGMCS, nr 4). Ludzkość ma do czynienia z niebezpiecznym procesem polegającym na jej zubażaniu przez utratę wartości ludzkich i duchowych. W znacznym stopniu z tego właśnie powodu grozi jej samozniszczenie (MXIXGMCS, nr 5). Z życiem ludzkim, nawet w wymiarze narodowym i międzynarodowym, związane są takie bardzo poważne, głęboko negatywnie wpływające na nie wyzwania jak wojna, przemoc, gwałcenie praw człowieka, ubóstwo, narkomania (MXIXGMCS, nr 2). Poważnym zagrożeniem są działania wymierzone przeciw prawdzie, godności osoby ludzkiej, wolności człowieka. Zagrożenia te pojawiają się, jeżeli ludzkie działanie podporządkowane jest logice władzy i egoistycznych interesów (MXIXGMCS, nr 4).

4. MEDIA JAKO ŚRODOWISKO ŻYCIA LUDZI MŁODYCH

Ludzie młodzi to pierwsi i najbardziej bezpośredni odbiorcy mediów (MXIXGMCS, nr 4). W mass mediach i ich wielkim potencjale Kościół rozpoznaje znak stwórczego i zbawczego działania Boga, które człowiek ma kontynuować (MXIXGMCS, nr 6). Z mass mediami związane są jednak także problemy i niebezpieczeństwa. Bywają one bardzo poważne. Dotyczą m.in. ludzi młodych (np. MXIXGMCS, nr 4). Jednak w takim razie – i mamy tu do czynienia z podstawowym założeniem – to nie one przeważają. Chrześcijaństwo jednoznacznie odrzuca dualizm etyczny czy metafizyczny jako błędny. Jest przekonane i głosi, że przewaga absolutna jest po stronie Boga i tym samym dobra¹³. Środki społecznego przekazu nie stanowią tu wyjątku. Uwagi negatywne na ich temat stają się w takim kontekście okazją do formułowania pozytywnego programu działania.

Mass media są ważnym – bywa, że jedynym – źródłem informacji, przez które ludzie młodzi nawiązują kontakt z ich otaczającym światem (MXIXGMCS, nr 4). Znaczenie mediów w życiu młodego człowieka wzrasta. Takie osoby coraz obficie z nich czerpią. Jan Paweł II zwraca uwagę na dwie przyczyny tej tendencji. Przybywa czasu wolnego. Mamy też jednak do czynienia z traktowaniem mass mediów jako swobodnego azylu. Gwałtowny i zdeformowany współczesny rytm życia to okoliczność sprzyjająca szukaniu rozrywek będących formą ucieczki od wyzwań związanych z życiem. W przypadku czasu wolnego media mogą przejmować miejsce, które wcześniej było przeznaczone czy powinno być nadal zarezerwowane dla różnych innych rodzajów

¹³ Zob. np. piąty rozdz. *Listu do Rzymian* św. Pawła.

aktywności intelektualnej i rekreacyjnej (MXIXGMCS, nr 4). Rola mediów wzrasta też, ponieważ często oboje rodzice są zobowiązani do pracy zarobkowej poza domem. W ten sposób m.in. słabnie tradycyjna kontrola wychowawcza i odnosi się to także do sposobu, w jaki media są wykorzystywane (MXIXGMCS, nr 4). Od pracy ludzi działających w sektorze mediów zależy bardzo dużo, winni oni mieć tego świadomość, bo chodzi o kształtowanie ludzi młodych, od których zależy, czy w przyszłości społeczność ludzka była lepsza niż dzisiaj. To na tej drodze można zaradzić zubożeniu społeczności ludzkiej w wartości ludzkie i duchowe, zabezpieczyć ją przed groźbą samozniszczenia (MXIXGMCS, nr 5).

Media mogą przyczynić się do wyzwolenia tkwiącego w ludziach młodych dużego potencjału dobra (MXIXGMCS, nr 4). Są w stanie zaoferować tej grupie godne uwagi wsparcie, by realizowali oni, dokonując wolnych i odpowiedzialnych wyborów, swe powołanie ludzkie i chrześcijańskie, przygotowując się do bycia budowniczymi i protagonistami społeczeństwa w przyszłości (MXIXGMCS, nr 1). Mogą sprzyjać promocji ludzkiej i chrześcijańskiej młodzieży dzięki swej zdolności bycia potężnymi kanałami dla głoszenia Ewangelii na poziomie preewangelizacji i następnie dalszego pogłębiania życia duchowego (MXIXGMCS, nr 6). Są dla osób młodych nośnikiem formacji i kultury. Mają sprawiać, że ludzie młodzi będą świadomi historycznych zadań spoczywających na nich u progu III tysiąclecia. Muszą otwierać przed ludźmi młodymi nowe horyzonty, wychowywać ich do poczucia obowiązku, do uczciwości, szacunku dla bliźnich, poczucia sprawiedliwości, przyjaźni, nauki i pracy. Media mają przyczynić się do odnowy społeczeństwa, w szczególności zaś do rozwoju ludzkiego i moralnego ludzi młodych (MXIXGMCS, nr 3).

Rozwój ludzi młodych wiąże się z potrzebą ich formacji, co w dużej mierze zależy od mediów, a więc i od związanych z tym sektorem osób (MXIXGMCS, nr 5). Młody człowiek żyje w wirze swoistej rewolucji, która jest wytworem mass mediów. Chodzi o zmiany dotyczące techniki i systemów komunikowania, ale mamy także do czynienia z przemianami dotyczącymi „całego wszechświata kulturowego, społecznego i duchowego osoby ludzkiej” (MXIXGMCS, nr 2), sfery psychicznej, postępowania jako takiego (MXIXGMCS, nr 4). Media wywierają bardzo duży wpływ na rozwój młodych ludzi: na płaszczyźnie informowania, formacji, dojrzewania kulturowego, rozrywki i wykorzystania czasu wolnego, rozwoju ogólnoludzkiego i moralnego ludzi młodych, na co składa się budzenie w nich świadomości historycznych zadań czekających ludzi młodych u progu III tysiąclecia (MXIXGMCS, nr 2, 5). W związku z tym media muszą otwierać przed ludźmi młodymi nowe horyzonty, co polega na wychowywaniu do wypełniania obowiązków, do bycia uczciwym, szacunku dla bliźnich, wypracowywaniu poczucia sprawiedliwości, przyjaźni, uczenia się, pracy (MXIXGMCS, nr 5). Formacja ukierunkowana na wzrost poczucia odpowiedzialności indywidualnej i zbiorowej stanowi antidotum na bierne akceptowanie mód i potrzeb narzuconych przez materializm i konsumpcjonizm i tym samym zubażanie ludzkiego sumienia i świadomości (MXIXGMCS, nr 4)¹⁴.

¹⁴ Zob. R. Nęcek, *Odpowiedzialność za słowo przejawem mądrości*, [w:] *Oblicza mądrości*, red. Z. Zarębianka, K. Dybeł, Kraków 2013, s. 93n.

Media mogą nieść zagrożenie dla całego społeczeństwa, szczególnie dla jego członków najsłabszych i bezbronnych (MXIXGMCS, nr 4). Ludzie młodzi są bardzo podatni na wielorakie informacje i obrazy. Przez media przybywają one bezpośrednio do ich domów (MXIXGMCS, nr 4). Do zagrożeń należy zastępowanie przez nie „tradycyjnych wychowawców”, w szczególności rodziców. Towarzyszy temu tendencja do zastąpienia dotychczasowych działań wychowawczych przez wychowanie jednokierunkowe. Taki rodzaj wychowania wiąże się z niszczeniem fundamentalnych form wychowawczych, jakimi są dialog i szerzej związki międzypersonalne. Ma miejsce spychanie na margines czy usuwanie dotychczasowych wartości budujących kulturę, ulega degradacji jakość informacji i tworzy się kultura prowizoryczności, z czego następnie wynika odrzucanie przez ludzi młodych podejmowania zobowiązań długoterminowych. Kolejną konsekwencją jest uciekanie przez ludzi młodych przed dokonywaniem wyborów osobistych inspirowanych przez wolność (MXIXGMCS, nr 4). Korzystanie z przekazywanych przez media obrazów może stać się nałogiem skutkującym lenistwem, wygaszaniem pragnień, lekceważeniem zobowiązań i planów (MXIXGMCS, nr 4). Rośnie agresywność przekazu reklamowego. W godzinach największej oglądalności nieraz przekazuje się przesłanie, które promuje rozumienie, jakoby życie podlegało wyłącznie prawom seksu i przemocy (MXIXGMCS, nr 4).

W ostatecznym rozrachunku skutki oddziaływania mediów zależą od człowieka, od tego, czy będzie do nich podchodził racjonalnie, krytycznie, czy będzie dbał o swą wolność. Jeśli ludzie młodzi nie będą tak podchodzić do mediów, to one „zbuntują się” przeciw nim, będą tłumić ich wolność i pragnienie autentyczności. Jeżeli jednak takie warunki zostaną spełnione, to media odegrają ważną, pozytywną rolę w formacji ogólnoludzkiej i chrześcijańskiej ludzi młodych (MXIXGMCS, nr 7).

5. MOŻLIWOŚCI DAWANE PRZEZ CHRZEŚCIJAŃSKĄ PROMOCJĘ LUDZI MŁODYCH

Jak zaznacza Jan Paweł II, Kościół katolicki jest świadomy, że jego misja to niesienie zbawienia wszystkim ludziom, czyli że wszystkim ludziom ma nieść adekwatną pomoc (MXIXGMCS, nr 6). Jako ważne aspekty na tę pomoc składają się posługiwanie się przez wspólnotę kościelną mediami, jak też udzielanie przez nią pomocy w celu jak najlepszego wykorzystania mediów. Kościół zdaje sobie jednoznacznie sprawę z wielkiego znaczenia mediów dla rozwoju osoby ludzkiej na poziomach informowania, formowania, dojrzewania kulturowego, rozrywki i wykorzystania czasu wolnego (MXIXGMCS, nr 2). Media mogą pomóc w formacji duchowej. Są tu ważnym narzędziem jako powiązane z Bogiem, obdarzone łaską przez Niego i miłością przez Kościół (MXIXGMCS, nr 6). W zrozumieniu, czym są media i jak z nich korzystać, może pomóc uwzględnienie, że w wielkich możliwościach, jakie dzisiaj oferują środki społecznego przekazu, Kościół dostrzega znak stwórczego i zbawczego działania Boga, które człowiek ma kontynuować (MXIXGMCS, nr 6).

Kościół katolicki stara się współpracować ze wszystkimi, którzy powodowani są dobrymi intencjami, by media przyczyniały się do sprawiedliwości, pokoju, wolności, po-

stępu ludzkiego (MXIXGMCS, nr 1)¹⁵. W kontekście coraz większego wpływu mass mediów na życie ludzkie Jan Paweł II pisze, iż szczególną troską należy otaczać osoby młode jako te, „które otwierają się na doświadczenia związane z życiem” (MXIXGMCS, nr 2). Na misję Kościoła składają się bardzo ważne zadania na rzecz ludzi młodych. Kościół realizuje je od samego początku swego istnienia i społeczność ludzka w ciągu wieków wiele mu zawdzięcza także pod tym względem (np. w przypadku początków i dalszego rozwoju szkolnictwa podstawowego, średniego, wyższego o profilach tak ogólnych, jak specjalistycznych, zawodowych).

Jan Paweł II dzieli się opinią, że pomocą w umiejętnym korzystaniu z mediów jest naśladowanie Chrystusa. Czyli proponuje skorzystać z mającej początki w starożytności, od zawsze towarzyszącej chrześcijaństwu, sprawdzonej w ciągu wieków duchowości-pedagogii naśladowania Chrystusa (zob. np. Mt 11, 29; 16, 24; 1 Tes 1, 6). Według papieża Chrystus to wzór doskonale komunikującego. Nie zdradzając przekazywanego przesłania, lecz właśnie dokładnie i starannie je przekazując, przystosowuje się On do odbiorców, do mentalności właściwej osobom w młodym wieku, od ich sposobu mówienia, do kształtujących ich różnych uwarunkowań (MXIXGMCS, nr 6). Także w społeczeństwie coraz bardziej związanym z mediami związek z Chrystusem jest przydatny i cenny. Jan Paweł II zaprasza, by młodzi ludzie przyjęli Chrystusa za centrum swego życia, by świadczyli o tej prawdzie w historii swego codziennego życia, przez dokonywane decydujące wybory, aby pomóc ludzkości utwierdzić się w kroczeniu drogą pokoju i sprawiedliwości (MXIXGMCS, nr 1). Apel ten wpisuje się kształtowanie właściwych postaw ludzi młodych wobec mediów, jak też w formowanie właściwych postaw wobec ludzi młodych, m.in. właśnie ze strony sektora mass mediów. Z tego względu Kościół corocznie obchodzi Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, będący okazją do refleksji i modlitwy, łączenia ewangelizacji i świadectwa chrześcijańskiego z czynieniem świata coraz lepszym (MXIXGMCS, nr 7). Zarazem mamy tu świadomość, że także sektor mediów należy do rzeczywistości danej przez Boga i otaczanej przez Niego troskliwą opieką (MXIXGMCS, nr 6).

Tytuł orędzia na XIX Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu ukazuje media jako mogące przyczynić się do chrześcijańskiej promocji (wł. *promozione*) ludzi młodych. W tekście włoskim termin *promozione* występuje jeszcze w numerach 1 i 6. W pierwszym z nich składa się na przytoczony tam tytuł orędzia. Natomiast w drugim tekście stanowi część następującego zdania: „Te narzędzia [tzn. środki społecznego przekazu] mogą więc stać się potężnymi kanałami przekazu Ewangelii, tak na poziomie preewangelizacji, jak też następnie pogłębienia wiary, aby sprzyjać promocji ludzkiej i chrześcijańskiej ludzi młodych” (MXIXGMCS, nr 6). Mamy do czynienia z kształtowaniem człowieka w wymiarach natury i łaski, ogólnoludzkim i religijnym, a dokładniej chrześcijańskim. Wymiary te nie utożsamiają się ze sobą, zarazem tworząc jedną całość. Media, kiedy są w służbie ewangelizacji rozumianej jako pierwsze spotkania z Chrystusem i następnie rozwijanie z Nim związku, przyczyniają się pozytywnie do

¹⁵ Zob. Pontificia Commissione per le Comunicazioni Sociali, Istruzione pastorale sugli strumenti della comunicazione sociale, pubblicata per disposizione del Concilio Ecumenico Vaticano II *Communio et progressio*, 100.

rozwoju danej osoby tak w zakresie ogólnoludzkim, jak religijnym. W takim razie kiedy prezentowane orędzie wskazuje na specyficzny związek, przydatność mediów, gdy chodzi o chrześcijańskie życie duchowe, to zarazem wskazują na ich przydatność w przypadku całego życia ludzkiego.

Chrześcijańska promocja ludzi młodych, także w przypadku pomocy ze strony mediów, zakłada takie działania, jak: dogłębna praca wychowawcza w rodzinie, szkole, w środowisku parafialnym i przez katechizację. Jest to droga na której ludzie młodzi mają szansę skorzystać z kompetentnego kierownictwa i nauczyć się zrównoważonego i zdyscyplinowanego korzystania z mediów. Polega to na udzielaniu ludziom młodym pomocy w wykształceniu sobie osądu krytycznego „oświeconego przez wiarę, dotyczącego rzeczy widzianych, słyszanych, czytanych” (MXIXGMCS, nr 6)¹⁶. Kolejny punkt to dopracowana i specyficzna formacja teoretyczna i praktyczna w seminariach, w stowarzyszeniach apostołatu świeckich, w nowych ruchach kościelnych (MXIXGMCS, nr 6). Chrześcijanie mają być aktywnie i spójnie obecni we wszystkich sektorach świata mediów. Taki wkład z ich strony wiąże się z właściwym im przygotowaniem kulturowym i zawodowym, jak też ze świadectwem wyznawanej wiary (MXIXGMCS, nr 6)¹⁷. Jan Paweł II jest też zdania, że na wspólnocie katolickiej spoczywa obowiązek denuncjowania w razie konieczności tych przekazywanych przez media treści, które godzą w dobro moralne ludzi młodych (MXIXGMCS, nr 6). Aktywność i profesjonalność to także egzekwowanie prawa do rzetelnego informowania o Kościele oraz do oferowania przez media przekazu bardziej powiązanego z wartościami związanymi z życiem (MXIXGMCS, nr 6)¹⁸, jak też przekazywania „orędzia ewangelicznego” w sposób integralny, czyli starając się, by nie było ono zdradzane, banalizowane, redukowane w sposób instrumentalny do wizji socjopolitycznych (MXIXGMCS, nr 6). Istotne jest również dostosowywanie się do odbiorców, do mentalności ludzi młodych, do właściwego im sposobu mówienia, do ich stanu i uwarunkowań (MXIXGMCS, nr 6)¹⁹. W przypadku integralnego, uczciwego ukazywania chrześcijaństwa przez media mamy zbieżność z prezentowanym przez papieża przekonaniem, że prawdy trzeba szukać, bo ona przynosi wolność, jak wskazuje Ewangelia św. Jana (J 8, 32). W ostatecznym rozrachunku, w świetle J 14, 6, tą prawdą jest Chrystus. Taka postawa wiąże się z byciem odpowiedzialnym i zaangażowanym (MXIXGMCS, nr 7).

¹⁶ Zob. Sobór Watykański II, Dekret o środkach społecznego przekazu *Inter mirifica*, 10; 16; Pontificia Commissione per le Comunicazioni Sociali, Istruzione pastorale sugli strumenti della comunicazione sociale, pubblicata per disposizione del Concilio Ecumenico Vaticano II *Communio et progressio*, 67–70, 107.

¹⁷ Zob. Pontificia Commissione per le Comunicazioni Sociali, Istruzione pastorale sugli strumenti della comunicazione sociale, pubblicata per disposizione del Concilio Ecumenico Vaticano II *Communio et progressio*, 103.

¹⁸ Sobór Watykański II, Dekret o środkach społecznego przekazu *Inter mirifica*, 14.

¹⁹ Zob. Jan Paweł II, Esortazione apostolica circa la catechesi nel nostro tempo *Catechesi tradendae* (16.10.1979), http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_16101979_catechesi-tradendae.html (11.12.2015), 35, 39, 40.

W połowie lat osiemdziesiątych ubiegłego stulecia mieliśmy do czynienia z podjęciem i rozwijaniem ważnych działań papieskich i szerszej kościelnych na rzecz ludzi młodych. Są one związane m.in. z rozpoczęciem serii Świątowych Dni Młodzieży, jak też kontynuowaniem wychodzenia naprzeciw rosnącemu znaczeniu mediów.

Co do technologii stosowanych w mediach, to MXIXGMCS odnosi się do ówczesnej sytuacji. Jest to zrozumiałe. Taki kontekst uwydatnia, że papieska refleksja dot. znaczenia mediów – tak pozytywnego, jak i zagrożeń – nie straciła na aktualności. Zawiera ona stwierdzenia, które sprawdziły się w ciągu minionych 30 lat. Na tę aktualność składa się przesłanie o obecności, działaniach i potencjale właściwym Kościołowi katolickiemu. Nowoczesny świat mediów nie jest mu obcy, lecz właśnie od Kościoła może uzyskać pomoc leczącą właściwe mass mediom słabe strony i rozwijającą pozytywne. Według MXIXGMCS to wspólnie media i Kościół składają się na środowisko życia ludzi młodych i szerszej ludzkości. Razem też są w stanie skutecznie im pomóc.

LITERATURA

Jan Paweł II, Allocuzione al collegio dei cardinali, alla curia e alla prelatura romana per gli auguri natalizi (20.12.1985), http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/speeches/1985/december/documents/hf_jp-ii_spe_19851220_auguri-curia.html (4.11.2015).

Jan Paweł II, Esortazione apostolica circa la catechesi nel nostro tempo *Catechesi tradendae* (16.10.1979), http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_16101979_catechesi-tradendae.html (11.12.2015).

Jan Paweł II, Lettera apostolica ai giovani e alle giovani del mondo in occasione dell'Anno Internazionale della Gioventù *Parati semper* (31.03.1985), http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/apost_letters/1985/documents/hf_jp-ii_apl_31031985_dilecti-amici.html (10.10.2015).

Jan Paweł II, Lettera enciclica sul valore e l'inviolabilità della vita umana *Evangelium vitae* (25.03.1995), http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_25031995_evangelium-vitae.html (11.12.2015).

Jan Paweł II, Messaggio per la celebrazione della XVIII Giornata Mondiale della Pace 1° gennaio 1985 *La pace e i giovani camminano insieme* (8.12.1984), http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/messages/peace/documents/hf_jp-ii_mes_19841208_xviii-world-day-for-peace.html (28.11.2014).

Jan Paweł II, Messaggio per la XIX Giornata Mondiale delle Comunicazioni Sociali *Le comunicazioni sociali per una promozione cristiana della gioventù* (15.04.1985), http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/messages/communications/documents/hf_jp-ii_mes_15041985_world-communications-day.html (28.10.2011).

Nęcek R., *Odpowiedzialność za słowo przejawem mądrości*, [w:] *Oblicza mądrości*, red. Z. Zarębianka, K. Dybeł, Kraków 2013, s. 91–98.

Pius XII, Lettera enciclica *Miranda prorsus*: cinema, radio e televisione (8.12.1957), http://w2.vatican.va/content/pius-xii/en/encyclicals/documents/hf_p-xii_enc_08091957_miranda-prorsus.html (1.10.2015).

Pontificia Commissione per le Comunicazioni Sociali, Istruzione pastorale sugli strumenti della comunicazione sociale, pubblicata per disposizione del Concilio Ecumenico Vaticano II *Communio et progressio* (23.03.1971), http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/pccs/documents/rc_pc_pccs_doc_23051971_communio_it.html (10.12.2015)

Sobór Watykański II, Dekret o środkach społecznego przekazu *Inter mirifica* (4.12.1963), wstęp, [w:] Sobór Watykański, *Konstytucje, dekrety, deklaracje. Tekst polski, nowe tłumaczenie*, Poznań 2002, s. 87–95.